

Gynna mångfalden på kantzoner

Foto: Petter Haldén

Denna skrift riktar sig till dig som vill utnyttja olika typer av kantzoner för att gynna den biologiska mångfalden. De regelstyrda kantzoner som vi behandlar är de som är aktuella 2019. För att få information om aktuella regler kan du gå in på den ansvariga myndighetens webbplats. Regler för skyddszoner med miljöersättning, ekologiska fokusarealer och skyddsavstånd vid spridning av gödsel intill vattendrag finns tillgängliga på www.jordbruksverket.se. Regler för skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel finns på www.naturvardsverket.se.

Text: Petter Haldén, Hushållningssällskapet

Innehåll

Gynna mångfalden på kantzoner	3
Varför är det viktigt med blommor i landskapet?	4
Vilka blommor är bäst?	5
Blommor för bin och humlor.....	5
Blommor för nyttodjur som blomflugor, guldögonsländor och parasitsteklar	7
Växter för fåglar och vilt.....	7
Kantzoner i jordbrukslandskapet	8
Skyddszoner med miljöersättning.....	8
Så anlägger du skyddszonerna för mångfald.....	9
Det här får du så på skyddszoner med miljöersättning.....	10
Så här får du sköta dina skyddszoner med miljöersättning	10
Förslag på mångfaldsblandningar till skyddszoner med miljöersättning.....	12
Skyddszoner utan miljöersättning	12
Ekologiska fokusarealer inom förgröningsstödet – träda och obrukad fältkant.....	12
Förslag till mångfaldsblandning på EFA	13
Fasta skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel	16
Skyddsavstånd vid spridning av gödsel	17
Skapa ett eget mångfaldsskifte!	18

Gynna mångfalden på kantzoner

En god tillgång på pollen och nektar är en förutsättning för att humlor och andra bin ska kunna bygga upp starka samhällen och bidra till en bra pollinering av raps, bönor och klöverfrö. Även parasitsteklar och blomflugor lever av pollen och nektar. De är viktiga naturliga fiender till skadegörare som rapsbaggar och klöverspetsvivar. Genom att anlägga blommande kantzoner i slättlandskapet kan du gynna både pollinerare och andra nyttoinsekter. Som bonus ger ört- och gräsbevuxna kantzoner även skydd åt fältvilt och fungerar som födoresurs för fälthöns och andra fröätande fåglar.

I landsbygdsprogrammet finns det miljöersättningar, det finns förgröningsstöd och i övrigt finns regler för kantzoner som ger goda möjligheter att på ett enkelt och kostnads-effektivt sätt skapa mer blomning åt humlor och andra bin samt andra insekter. Här vill vi lyfta fram de möjligheter och begränsningar som finns för olika typer av kantzoner. Särskilt berörs:

1. Skyddszoner med miljöersättning för att minska växtnäringsläckage.
2. Obrukade fältkanter som ekologisk fokusareal (EFA).
3. Två och sex meters skyddsavstånd som sprutfri kantzon.
4. Två meters skyddsavstånd vid spridning av gödsel intill vattendrag.

Flera av dessa kantzoner går att kombinera på samma mark men inte alla. Kantzoner lämpar sig mycket bra för att kompensera bristen på blommor i dagens slättlandskap.

Foto: Magnus sandström

Flera olika parasitsteklar parasiterar på rapsbaggar.

Honungsört, blodklöver och cikoria i kanten av ett fält.

Foto: Petter Haldén

Långtungad backhumla på honungsört.

Varför är det viktigt med blommor i landskapet?

Foto: Johanna Jansson

Blomflugans larver äter bladlöss.

Blommor är välkomna inslag i jordbrukslandskapet. Förutom att de är vackra och luktar gott ger blommor pollen och nektar åt insekter. Vinterståndare ger dessutom både skydd åt och frön till fälthöns.

Mängden blommande växter i slättlandskapet har dock minskat dramatiskt till följd av jordbrukets intensifiering och specialisering. En konsekvens är att klövervallarna i slättbygd nu är färre och de som finns skördas ofta till ensilage. Skörden sker ofta så tidigt att klöverna inte hinner gå upp i blom. Arealen hävdade betesmarker och antalet småbiotoper som åkerholmar och öppna diken har också minskat betydligt.

Vilka blommor är bäst?

Kantzoner ska i de allra flesta fall fylla en funktion i många år. Med hänsyn till kostnader för såbäddsberedning och utsäde är det i allmänhet mest aktuellt med fleråriga växter på kantzonerna. I vissa fall, som till exempel obrukade fältkanter, kan det dock vara aktuellt med ettåriga fröblandningar. Exempel på ettåriga arter som gynnar nyttodjur är bovete, honungsört, luddvicker, perserklöver, solrosor och blodklöver.

Blommor för bin och humlor

I Sverige är honungsbin och humlor de viktigaste pollinerarna av åkerbönor, raps och klöverfrö. Med en god tillgång på pollinerare kan skörden öka med upp till 20 procent i åkerbönor och 5-15 procent i raps. I klöverfrövallar är pollinerande insekter helt avgörande för skörden.

Både honungsbin och humlor är beroende av en jämn tillgång på pollen och nektar från april till september för att bygga upp och vidmakthålla starka samhällen. Olika humlearter har olika längd på tungan och är därmed olika bra på att pollinera olika grödor. De långtungade humlorna är de som är bäst på att pollinera bönor och klöverfrö. Dessa arter har minskat kraftigt sedan mitten på förra seklet, vilket tros ha att göra med att mängden blommande rödklöver har minskat avsevärt. Indikationer finns också

En obrukad fältkant utan insådd
blir en sorgkant i landskapet.

Foto: Albin Andersson

på att de långtungade humlorna inte flyger lika långt för att samla pollen och nektar, vilket innebär att de måste ha tillgång till pollen och nektar nära boet.

Honungsbina och de korttungade humlorna är ofta generalister, som kan utnyttja många fler typer av blommor. De kan dessutom flyga längre för att hämta pollen och nektar vilket sammantaget gör att de har haft lättare att anpassa sig till det moderna jordbruket. De korttungade humlorna har därför inte minskat i antal som de långtungade. Honungsbina och korttungade humlor är viktiga pollinerare av raps och vitklöverfrö.

Alla vallbaljväxter som röd-, vit-, och alsikeklöver, lusern, käringtand, sötlupin, sötväppling, esparsett och vicker har höga proteinhalter i sitt pollen. De är därmed viktiga näringsväxter för honungsbina och humlor som ska föda upp larver. De ger dessutom bra med nektar. Blandningar som innehåller olika vallbaljväxter är därför ett självklart val när man ska så kantzoner för att gynna honungsbina och humlor. Alla baljväxter fixerar kväve och detta frigörs och kan lakas ut när växterna fryser ned på vintern. Det finns därför en begränsning som tillåter högst 15 procent vallbaljväxter i utsädet för skyddszoner med miljöersättningen för skyddszoner. Mer om det på sidan 10.

Ettårig honungsört blommor
två månader efter sådd.

Foto: Rikard Andersson

Cikoriablommor och fröställningar av cikoria.

Blommor för nyttodjur som blomflugor, guldögonsländor och parasitsteklar

Larver av blomflugor och guldögonsländor äter bladlöss. Parasitsteklar är viktiga naturliga fiender till bland annat rapsbaggar, kålmalar och klöverspetsvivlar. Vuxna blomflugor, parasitsteklar och skalbaggar lever likt pollinerande insekter av pollen och nektar. Jämfört med bin och humlor har de en mycket kort sugsnabel och kommer därför inte åt nektarn i baljväxternas förhållandevis långa kronrör. Flockblommiga växter som kummin och korgblommiga växter som cikoria bör därför också finnas i örtblandningen för att gynna naturliga fiender till bladlöss och rapsbaggar.

Växter för fåglar och vilt

Kantzoner av olika slag är en relativt ostörd miljö i det ofta intensivt brukade slättlandskapet. Kantzoner kan därför vara viktiga för vissa fågelarter och vilt som skydd, boplats och födosöksmiljö. Mer blommor på kantzonen ger mer insekter som många fågelarter livnär sig av. Vallbaljväxter är också smakliga för klövvilt och harar. Växtrekommendationerna i denna skrift är framförallt ämnade att gynna pollinerare och nyttoinsekter, men är i de flesta fall även bra för fåglar och vilt.

Foto: Rikard Andersson

Blomfluga i cikoria.

Kantzoner i jordbrukslandskapet Skyddszoner med miljöersättning

Miljöersättning för skyddszoner går att söka på jordbruksmark som ligger inom känsligt område enligt EU:s nitratdirektiv. Åtagandet är femårigt. Du kan inte få miljöersättning för skyddszoner om du använder växtskyddsmedel med krav på skyddszoner som användarvillkor. Användarvillkoret *”En markanpassad skyddszon om minst 10 meter mot vatten ska hållas. Skyddszonen ska vara permanent bevuxen och vara anlagd ett år före behandlingen.”* kommer fasas ut.

Miljöersättning finns för två typer av skyddszoner.

1. *Skyddszoner längs med vattendrag*, 6 till 20 meter breda vallbesådda remsor intill vattendrag i känsliga områden enligt nitratdirektivet. Ett dike är en vattenanläggning som tillkommit för dränering av främst jordbruksmark och vägar. Detta innebär att alla diken som har vatten i sig någon del av året nu är godkända att lägga skyddszoner intill. Skyddszonen ska ligga på åkermark i direkt anslutning till diken och brunnar. Det är tillåtet med spridda träd och buskar mellan åker och vattendrag, men det får inte vara skog eller täta trädområden. Den som äger ett dike ska underhålla det enligt miljöbalken 11:17. Därför är det viktigt att träd och buskar inte hindrar eller försvårar ett underhåll. Rätt placerade träd är okej, men det behöver hanteras med dem som äger diket. Blir det framtida underhållet dyrare ska den som anlägger skyddszonen stå för detta.

2. *Anpassade skyddszoner*. Vallbesådd zon som kan ligga på andra platser i fältet där det förekommer yterosion, som

Även fjärilar pollinerar växter, men jämfört med bin och humlor är deras betydelse för skörden mycket begränsad. Här en citronfjäril.

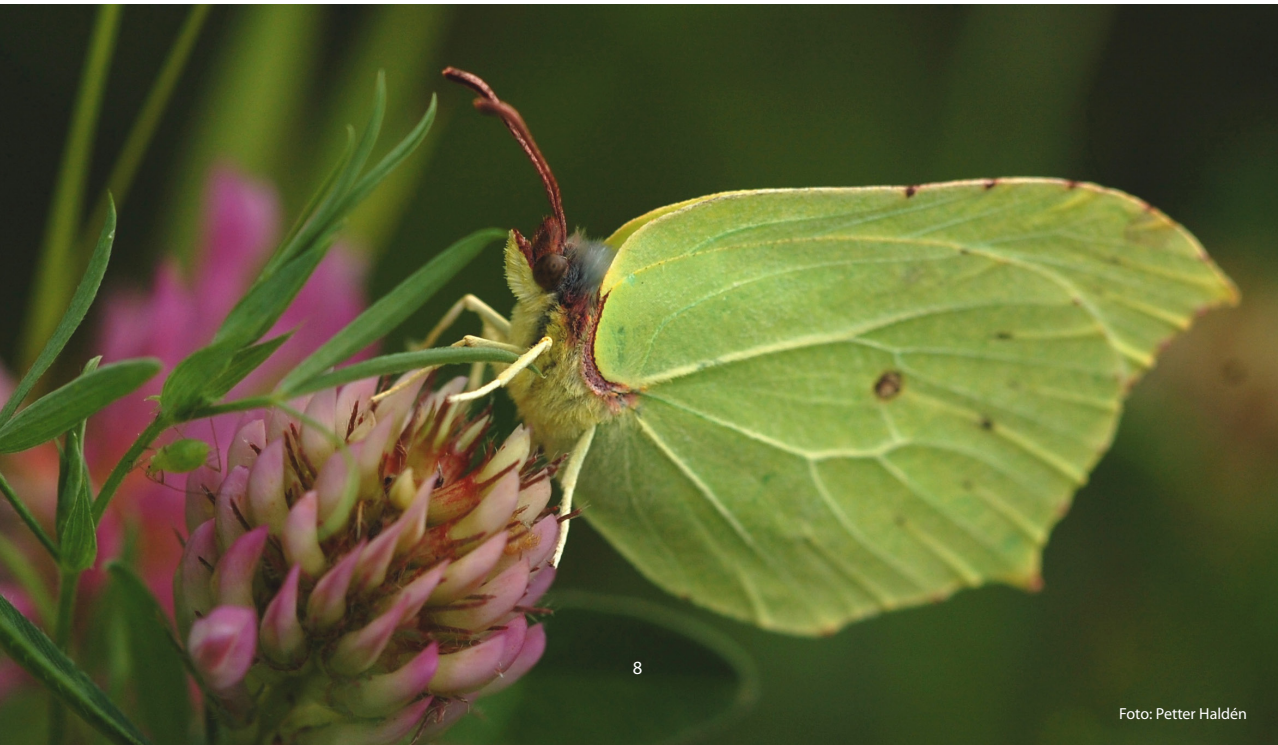

Foto: Petter Haldén

riskerar att översvämmas eller som riskerar att få strukturskador till följd av vägsalt. Möjliga platser är intill saltade vägar, kring dräneringsbrunnar, i svackor eller på mark som lutar kraftigt. Länsstyrelsen handlägger varje ansökan för sig och avgör var det är lämpligt att anlägga anpassade skyddszoner.

Bra insektspollinering är avgörande för skörden av vitklöverfrö.

Så anlägger du skyddszonerna för mångfald

Skyddszonerna kan sås samma år som du går in i åtagandet men etableringen måste lyckas, det vill säga det ska finnas en etablerad gröda på skyddszonen det år du söker utbetalning. Enklast är att så in skyddszonsblandningen i en gröda året innan åtagandet som vid vanlig valletablering.

Första juli är det tidigaste datumet som du får putsa skyddszonen. Ett tips är att så in skyddszonen med tre kilo honungsrört och fem kilo bovete som skyddsgröda. Då gynnar du nyttoinsekter på samma gång som du ger insådden bättre chans till etablering. Ett annat alternativ är att så skyddszonen i renbestånd utan skyddsgröda.

Foto: Mats Wilhelm

Bra insektspollinering av raps leder till högre skörd av bättre kvalitet.

Det här får du så på skyddszoner med miljöersättning

Vegetationen på skyddszonen ska bestå av vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter och andra insekts-gynnande växter. Högst 15 viktprocent av utsädesblandningen får vara vallbaljväxter. Anledningen till att baljväxtandelen är begränsad är att det finns en viss risk för kväveläckage när baljväxterna fryser ned på vintern. Du får också så in fröblandningar som gynnar insekter i din skyddszon så länge baljväxtandelen inte överstiger 15 procent. Gräs ska ingå i alla fröblandningar som används på skyddszoner med miljöersättning.

Vanligt är att man sår vanligt gräs, som timotej eller ängssvingel, i sin skyddszon, och med detta uppfyller man enkelt kraven för skyddszonen. Genom att lägga till vallbaljväxter samt kummin och cikoria får du en fröblandning som gynnar både pollinerare och naturliga fiender till skadegörare. Använd gärna tre kilo honungsört och fem kilo bovete som skyddsgröda så gynnar du nyttoinsekter samtidigt som insådden får en säkrare etablering.

Diken ska underhållas och för det mesta underlättas det av att man har skyddszoner, om vegetationen är främst gräs. Högre vegetation kan försvåra underhållet. Tidsaspekten kan dock också spela in,, men så länge som du inte kör sönder skyddszonen är det inget problem att köra där. Det är dock bra att kontakta ägaren av diket (fastighetsägare eller samfällighet) så att den är medveten om eventuella restriktioner med anledning av skyddszonen. Om detta leder till en fördyring av underhållet ska den som anlägger skyddszonen stå för dessa kostnader.

Så här får du sköta dina skyddszoner med miljöersättning

Skyddszonen får numera putsas och skördas från den 1 juli. Bete är tillåtet under hela säsongen. Skörd av skyddszonen är bra eftersom det minskar risken för fosforläckage när grödan fryser på vintern och förnabildningen som annars kan riskera att kväva vegetationen på skyddszonen. En annan positiv effekt av mindre förna på skyddszonen är att örterna gynnas till glädje för honungsbin, humlor och andra nyttoinsekter. Dessutom minskar sorkskadorna om putsningen ersätts av skörd. Det finns dock inget krav på att skyddszonen ska putsas eller skördas.

Honungsbi på honungsört.

Tabell 1. Sammanställning av de kantzoner som behandlas i texten. Sammanställningen är inte komplett. Den fullständiga informationen om varje enskild skyddszon eller skyddsavstånd kan du läsa om i respektive regelverk.

Zon	Mot vilka vattendrag?	Lagkrav?	Vilket utsäde ska användas?	Såtidpunkt?	Tidigaste brytningsdatum?	Övrigt
Skyddszon med miljöersättning	Mot alla vattendrag inklusive diken inom nitratkänsligt område.	Nej	Vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbäljväxter. Insektsgynnande örtblandningar. Max 15 % vallbäljväxter	Ska vara etablerad det år man går in i åtagandet. Kan sås samma år.	Tidigast 10 oktober det år åtagandet går ut. För Skåne, Halland och Blekinge gäller 20 oktober.	Får putsas och skördas efter 1 juli. Får betas hela säsongen.
Fast skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel	Två meter mot öppna diken samt dagvattendrag och dräneringsbrunnar. Sex meter mot sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant. Tolv meter mot dricksvattenbrunnar.	Ja	Ej angivet, kan vara som skiftet i övrigt.	Ej aktuellt.	Ej aktuellt.	
Skyddsavstånd vid spridning av gödsel.	Två meter mot vattendrag av bäcks storlek eller större. Ej diken.	Ja - lagkrav inom nitratkänsliga områden, men tvärvillkor i hela landet.	Ej angivet, kan vara som skiftet i övrigt.	Ej aktuellt.	Ej aktuellt.	
Ekologiska fokusarealer, EFA, obrukad fältkant	Alla fältkanter.	Nej	Stor valfrihet, se text	Valfritt	31 juli.	Får putsas efter 1 juli. Får jordbearbetas hela säsongen.

Förslag på mångfaldsblandningar till skyddszoner med miljöersättning

I utsädet till en skyddszon med miljöersättning får det vara högst 15 procent vallbaljväxter, resten ska vara gräs eller icke kvävefixerande örter. Det finns några färdiga blandningar att köpa men det är också enkelt att blanda själv. Skyddszoner putsas oftast bara en gång om året, vilket passar rödklöver bäst av baljväxterna.

En rekommenderad blandning består av rödklöver, vitklöver, kummin, cikoria och rödsvingel (Tabell 2). Rödsvingel är ett konkurrenssvagt gräs som släpper fram mycket örter. Undvik engelskt rajgräs, eftersom det kan uppföröka vetedvärgsjuka. På jordar med lågt pH kan alsikeklöver eller käringtand användas istället för rödklöver. Om man sår skyddszonen i renbestånd kan tre kilo honungsort och fem kilo bovete alternativt fem kilo honungsort användas som skyddsgröda. Honungsort är ett-årig och ger mycket pollen och nektar.

Foto: Petter Haldén

Långtungad vallhumla på getärt.

Skyddszoner utan miljöersättning

Ekologiska fokusarealer inom förgröningsstödet – träda och obrukad fältkant

För att få ta del av förgröningsstödet i slättområden krävs det för många jordbruksföretag att minst fem procent av arealen är så kallad ekologisk fokusareal (EFA). Olika typer av EFA viktas olika. Ett hektar träda räknas som ett hektar EFA. Om du sår din EFA-träda med pollen- och nektarrika växter, som är attraktiva för pollinatörer, andra nyttodjur och fjärilar kallas det för en blommande träda och viktas då 1,5 gånger arealen. För obrukad fältkant gäller att den får vara mellan en och 20 meter bred, men man räknar bara löpmeter multiplicerat med omräkningsfaktorn 9. Därför räknas en meter obrukad fältkant som 9 kvadratmeter EFA. Det gör att 1 000 meter obrukad fältkant motsvarar 0,9 hektar EFA.

Obrukad fältkant och blommande trädor har goda möjligheter att gynna honungsbin, humlor och andra nyttoinsekter om de sås in med pollen- och nektarväxter. Ur växtnäringssynpunkt är det också bra om de hålls bevuxna. För att öka nyttan för pollinerare och nyttoinsekter och för att göra den rationell att bruka är det bra om den görs så bred så att du har en bra möjlighet att slå av den.

Regelverket för obrukad fältkant följer det för träda, vilket innebär att obrukade fältkanter får putsas tidigast den 1 juli. Observera att du som har obrukade fältkanter eller blommande trädor med grödor som är anpassade för

Foto: Petter Haldén

Långtungad klöverhumla på rödklöver.

Foto: Petter Haldén

Honungsbi på alsikeklöver.

att öka den biologiska mångfalden behöver inte putsa eller slå av dem. Den obrukade fältkanten ska vara tagen ur produktion fram till den 31 juli det aktuella stödåret. Du får alltså inte så en ny gröda på den innan dess. Inte heller får du gödsla under den tiden såvida du inte ska höstså på skiftet. Då får du gödsla från och med den 16 juli. För träda gäller 15 augusti som första datum för att så ny gröda. Efter den 31 juli respektive 15 augusti får du skörda och ta hand om det som växer på den obrukade fältkanten och på trädan.

Förslag till mångfaldsblandning på EFA

På den obrukade fältkanten liksom den blommande trädan är valfriheten när det gäller fröblandningar stor. Du kan till exempel så en blandning bestående av enbart vallbalväxter. Du kan också välja att förnya din obrukade fältkant varje år om du sår ettåriga örter. Fleråriga arter ger dock bäst kostnadseffektivitet om man inte vill flytta den ekologiska fokusarealen från år till år.

På jordar med pH-värde över 6,2 ger en blandning av rödklöver, lusern och gul sötväppling rikligt med pollen och nektar. På jordar med lägre pH-värde är en blandning av rödklöver, alsikeklöver och käringtand ett bättre alternativ. Kummin och cikoria gynnar naturliga fiender till bladlöss och rapsbaggar. Lusern, käringtand och sötväp-

Växter som får sås på blommande

träda: honungsört, oljerättika, solros, vitsenap, fodervicker, luddvicker, bovete, blodklöver, klöver (alsike-, röd- och vitklöver får inte sås i renbestånd), blålupin, sötlupin, gurkört, ringblomma, blåeld, sötväppling, lusern, käringtand, cikoria, kummin, esparsett, fodergetruta/getärt, getväppling, gulvial, rödklint, vädtklint, präskrage och åkervädd.

Tabell 2. Några rekommenderade fröblandningar på olika typer av kantzoner.

Zon	Rekommenderad fröblandning, kg/ha		Kommentar
Skyddszon med miljöersättning längs med vattendrag och anpassad skyddszon	0,75 rödklöver		Maximalt 15 procent baljväxter
	0,75 vitklöver		
	1 kummin		Välj konkurrenssvagt gräs
	1 cikoria		
	10 rödsvingel		Använd eventuellt 5 kg honungsört som insåningsgröda för blomning under insåningsåret
Ekologisk fokusareal – Obrukad fältkant	5 honungsört		Ettårig blandning
	5 perserklöver		
	60 bovete		Ettårig gröda
	pH över 6,2	pH under 6,2	Lusern, käringtand och sötväppling bör ympas med lämplig bakteriekultur om de inte har odlats på platsen tidigare. Du kan även odla dessa fröblandningar på flerårig träda eller en klöverrik vallfröblandning.
	2 rödklöver	2 rödklöver	
	3 lusern	4 alsikeklöver	
	5 gul sötväppling	4 käringtand	
		1 kummin	
		1 cikoria	
Skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel	Samma som obrukad fältkant		Vanligen sköts dessa områden som skiftet i övrigt, men utan kemisk bekämpning. En möjlighet är att anmäla området som ekologisk fokusareal – obrukad fältkant.
Skyddsavstånd vid spridning av gödsel	Samma som obrukad fältkant		Vanligen sköts dessa områden som skiftet i övrigt, men utan både gödsling och kemisk bekämpning. En möjlighet är att anmäla området som ekologisk fokusareal – obrukad fältkant.

ling bör ympas med lämplig bakteriekultur för bästa etablering om de inte odlats på platsen tidigare (Tabell 2).

Getärt i renbestånd ger förutom pollen och nektar även bra skydd och bete åt fältvilt. Getärtsutsäde är dyrare än klöver och kräver extra omsorg vid etablering men är å andra sidan mycket långlivad, räkna med minst 10 år. Utsädesmängden bör vara omkring tjugo kilo per hektar. Utsädet ska ympas med särskild bakteriekultur.

Cikoria i renbestånd är också mycket långlivad och ger förutom pollen och nektar även skydd och bete åt fältvilt samt frö åt småfåglar. Räkna med en utsädesmängd på fyra kilo per hektar.

Lägg gärna till fem kilo honungsört per hektar till ovanstående blandningar. På så sätt får du en bra pollen- och nektarväxt redan under det första året.

För den som vill ha ettåriga obrukade fältkanter eller trädor ger en blandning av fem kilo honungsört och fem kilo perserklöver per hektar stora mängder pollen och nektar åt humlor och bin. Även bovete i renbestånd ger rikligt med pollen och nektar åt nyttoinsekter.

Foto: Albin Andersson

Honungsbi på rödklöver.

Solros blommor i slutet
av sommaren.

Foto: Petter Haldén

Blommande bovete, en ypperlig resurs för pollinerare.

Fasta skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel

Fasta skyddsavstånd på sex meter ska lämnas mot sjöar och vattendrag vid spridning av växtskyddsmedel (Bild 1). Mot dräneringsbrunnar, dagvattenbrunnar och diken ska ett fast skyddsavstånd på två meter lämnas. Ett dike är en vattenanläggning som tillkommit för dränering av främst

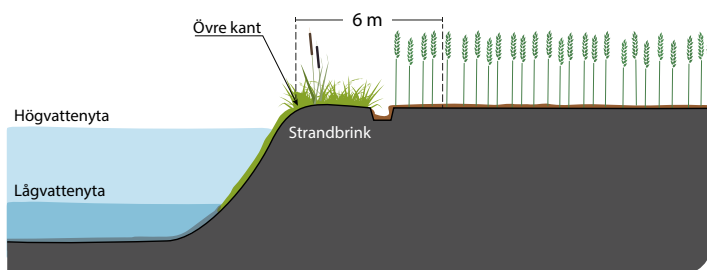
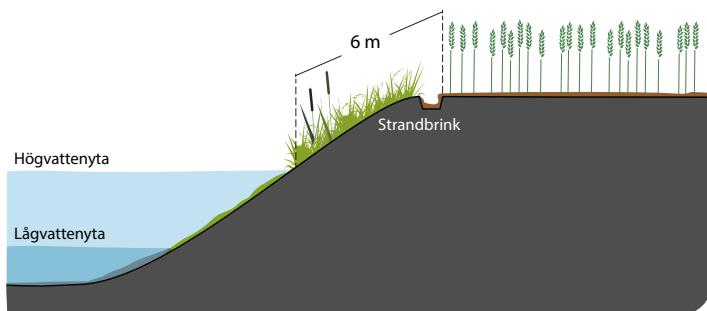

Bild 1. Fast skyddsavstånd mäts enligt Naturvårdsverkets spridningsföreskrift från strandlinje för högvatten eller strandbrinkens överkant. Övre kant är i diken detsamma som dikeskrön.

jordbruksmark och vägar. Om du enbart utesluter kemisk bekämpning på dessa områden kommer det sannolikt att bli mer ogräs där. Ett förslag är att istället anmäla dessa områden som obrukad fältkant inom EFA och så pollen- och nektarväxter där.

Skyddsavstånd vid spridning av gödsel

I detta sammanhang vill vi också uppmärksamma att det i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring finns en bestämmelse om att "Inom känsliga områden får gödselmedel inte spridas på jordbruksmark närmare än två meter från kant som gränsar till vattendrag eller sjö." Det är också ett tvärvillkor som gäller all åkermark i hela landet, alltså inte bara i känsliga områden. Vattendrag definieras i detta sammanhang som "bäck, å, flod, älv, kanal eller damm". Diken omfattas alltså inte av denna bestämmelse. I och med att alla som berörs av detta också ska avstå från att sprida bekämpningsmedel på dessa två meter är ett bra alternativ att även här odla pollen- och nektarväxter och anmäla remsan som obrukad fältkant inom ekologiska fokusarealer. Ett förslag är att du gör den så bred så att du har möjlighet att slå av den.

Även fjärilar pollinerar växter, men jämfört med bin och humlor är deras betydelse för skörden mycket begränsad. Här en amiral på rödklöver, som ger värdefull nektar till dagfjärilar.

Foto: Petter Haldén

Cikoria är en flerårig ört som gynnar naturliga fiender till bladlöss och rapsbaggar.

Skapa ett eget mångfaldsskifte!

Skiften med blommor behöver naturligtvis inte ligga längs med diken eller andra vattendrag för att göra nytta. Många odlare har svårbrukade delar av skiften som lämpar sig mycket väl för att skapa ytor med fleråriga blommor. Remsor som delar av större fält på mitten längs med bruksriktningen är också mycket lämpliga. Om skiftet är ett eget block ska det vara större än 1000 m² för att ge rätt till gårdsstöd. Om skiftet ligger intill ett annat skifte i ett block som är större än 1000 m² räcker det med att varje enskilt skifte är 100 m² för att ge rätt till gårdsstöd.

På dessa arealer har du stora möjligheter att designa en egen fröblandning. För att gynna pollinerare och andra nyttoinsekter är en stor andel örter, som till exempel baljväxter, viktigt. Ur växtnäringssynpunkt är det dock en fördel att ha med gräs i blandningen. En bra kompromiss är rödsvingel som är konkurrenssvagt men täcker fläckar på ett bra sätt.

För bästa uthållighet ska denna vall skördas en gång om året och kanske putsas ytterligare en gång. Blomningen upphör förstås då men kommer igen efter några veckor. Man kan skörda eller putsa vallen i omgångar för att få kontinuerlig blomning. I tabell 2 finns förslag på fröblandning. Så helst in i en skyddsgröda, förslagsvis i vårsäd eller i tre till fem kg honungsört per hektar.

Regelverk:

Miljöersättningar för skyddszoner: Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2015:25) om miljöersättningar, ersättningar för ekologisk produktion, kompensationsstöd och djurvälståndersättningar.

Ekologiska fokusarealer: Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:41) om direktstöd.

Föreskrifter (SJVFS 2015:42) om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2014:41) om direktstöd.

Fasta skyddsavstånd vid spridning av växtskyddsmedel: Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel.

Skyddsavstånd vid spridning av gödsel: Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

Läs mer:

www.jordbruksverket.se/mangfaldpaslatten

Underhåll ditt dike för ett rikare odlingslandskap. Jordbruksverket 2018.

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se

ISSN 1102-8025
JO16:19

